

(המשך מעמוד 25)

כסוד. אך גם מה שפורסם הספיק כדי לגרום לסערה ציבורית ולמשבר ממשלתי. חלק גדול של הזעם הופנה נגד פרס.

הגידו כן לזקוף

התפוצצות הגדולה באה ב־1960. פרשת העסקיביש של 1954 במצריים, שנוצל אז על־ידי פרס בצורה כה מוצלחת כדי להתפטר מלבוך התפוצצה מחדש, בעיקבות פרשה מישפטית של אחד מגיבוריה — אביר זידנוורג. האדם השלישי, מפעיל רשת־החבלה היהודית במצריים מטעם אמ"ן.

היה לכך צד סיקאנטי: אותו אביר היה בשעתו חבר קיבוץ אלומות, ופרס, אז מזכיר־הקיבוץ, גילה שביצע גניבה זרם לסילוקו.

פרשת־לבון, כפי שנקראה הפרשה המחודשת, גרמה למלי־חמת־חורמה הדדית בין כל ותיקי מפא"י, שנתמכו על־ידי ותיקי המפלגות האחרות של המיסדה, ובין בן־גוריון וקבוצת־הצעירים שלו. בינתיים כבר תפסו כל יודעי־דבר כי העולם הזה צדק בניתוח אופייה של הקבוצה. הם החליטו לצאת למילחמה לחיים ולמוות.

לכאורה ניצח בן־גוריון. בעימות דרמטי במיפלה הביא להדחת לבון. אולם היה זה ניצחון פירוהו. הוויכוח נמשך, כך גוריון התעקש לדרוש מינוי "רעת־חוקרה מישפטית" לבירור השאלה, מי נתן את ההוראה לביצוע העסקיביש: שרה־ביטחון דאז, לבון, או ראש־אמ"ן דאז, בנימין ג'יבלי יריביו במיפלה האשימו אותו בנקיטת שיטות "ניאופאשיסטיות". ב־1963

כמו דיין ואיסר הראל, למשל — תדמית של כנות מוחלטת, שאין לה שום כסיס כמציאות.

המחיר היה עצום. בשיא הקאריירה, בסגן־שר הביטחון השליט על אימסריה גדולה, כמועמד בטוח לתפקיד ערם כל חייו, נהרסה. בלית ברירה, הגיש את התפטרותו.

עוד יותר היסס משה דיין. לא היה לו שום חשק ללכת עם בן־גוריון אל המידבר. אך גם לו לא היתה ברירה, כך, כאנוסים, קיימו השניים את היססמה שהם עצמם המציאו בכחירות הקודמות: "הגידו כן לזקוף".

פירוח גוברים

ב בחירות של 1965 התגשמו כל הפחדים של פרס. המיפלה החדשה — רפ"י, רשימת פועלי ישראל — נחלה הישג זעום.

רשימת האלילים והכוכבים — בן־גוריון האגדתי, דיין המהולל, פרס, הרמטכ"ל־לשעבר צבי צור, יצחק נבון הסימפאטי, מנהיגי־הפועלים הוותיק יוסף אלמוגי, סופר מבריק כמו יהוד סמילנסקי ועוד ועוד — וכתה בסך הכל כ־95.328 קולות — כחמישית מקולות מפא"י.

בכנסת החדשה היו 10 החיכים של רפ"י סיעה אומללה. חבריה היו רגילים לפקד ולנהל, לא לדרבן ולמתוח ביקורת. היא היתה אחת הסיעות הכושלות.

לקראת הבחירות עבר שימועון פרס כשד, והוא המשיך בכך גם למחרת היום. הוא עשה שוב מה שעשה בנוער העובד: כינס אר הרים, נאם, הקים סניפים, מינה ועדים, ישב באסיפות, חרש את הארץ לאורכה ולרוחבה, כדי להקים מיפלה. היתה זאת עבודת־

הליכה אל המידבר. בארץ לא־זרועה: דיין בן־גוריון ושימועון פרס בעת הקמת רפ"י

פרך, והוא היה היחיד שסעק בה. רפ"י היתה, כמיפלה, יצירת כפיו.

אולם כאשר באה העת לקצור פרי — קצר אותה דיין, שלא נקף אצבע למען המיפלה.

גמאל עבד־אל־נאצר ריכז במאי 1967 את צבאו בסיני, ישראל נתקפה בחרדה עמוקה, העם היה מגוייס, לוי אשכול נראה כמנהיג אובד־עצות ומגמגם. הציבור רצה באיש חזק ליד הגה הביטחון. עלו וצפו השמות של יגאל אלון, ייגאל ירין, שימועון פרס, גם בן־גוריון הזקן — אך הררישה התמקדה בניכור של מיכצ' קרש, משה דיין.

אשכול נשבר ומינה את דיין. ניתן האות למילחמה, שהסתיימה תוך שישה ימים בניצחון מהמם. דיין, שחלקו בכך היה זעיר, הפך אליל. שימועון הלך לפניו בעולם כולו.

במשך שנתיים של שיכרון לאומי רכב דיין על הזרם הגבו של המצביא הרגול, בעוד ששימועון פרס נמך בפוליטיקאי מלא קטנה, חיב חסר תפקיד. בוס־התרגילה היתה מלואה.

פרס הבין שיש ריך אחת לחזור לממשלה — לחזור אל מיפלת־העבודה (כפי שנקראה עתה מפא"י, אחרי שהתאחדה מחדש עם אחרות־העבודה). הפעם נטש סוף־סוף את בן־גוריון הזקן, שהתקרב לסניליות. הוא החזיר את רפ"י, בלי הזקן, למיפלת־האם.

כתורה זכה במישרה של שר־בליתיק בממשלה שקמה אחרי בחירות 1969. זמנית התמנה גם כשר־לקליטה־העליה. תפקיד חסר משמעות. אחרי שבגין הוציא את מיפלתו מן הממשלה, פרס בעיקבות שבית־ההגשק על התעלה שהושגה ב־1970, ריש פרס את תפקידו של עזר ויצמן והפך שרה־החבורה, גם זה תפקיד זוטרי.

בשעה שרה־ביטחון דיין הופיע וריבר על צה"ל, על

הביטחון, על השטחים הכבושים, נאלץ הוא לענות על שאלות כעניינים פטוטים. כדי לנחמו ניתנו לו גם תוארים הנוגעים לשטחים הכבושים ולענייני פליטים — אך היו אלה תפקידים ריקים. זמנית היה גם שרה־הדואר — ומרוב כושה שינה את שם המישרד ל"מישרד־התיקשורת" — מחווה פרסית אופיינית של שינוי שם ללא שינוי מהות.

במשך שש השנים הרת־האסון שבין מילחמת ששת־הימים ומילחמת יום־הכיפורים לא סטה פרס במאומה מן הקו הממשלתי.

הוא למד את הלקח. גולדה מאיר, שתפסה את מקומו של אשכול בראשות הממשלה, תיעבה אותו, ומעולם לא טרחה להסתיר זאת. אבל הוא הוכיח לה כנאמנותו שכראי לה לעבוד איתו. הוא לא עירער על מדיניותם של גולדה, דיין וישראל גלילי, שחטמו כל דרך לשלום. לפי כל הסיכונים, היה שלם לגמרי עם מעשי הממשלה — הסיכוי לכל יוזמת־שלום, הקמת ימית וההתחלפות כסיני.

התוצאה היתה מילחמת יום־הכיפורים. בעיקבותיה נשמעה זעקה ציבורית גדולה להעגלת האשמים במחלל. אותם האנשים שנשא את משה דיין על כפיהם אל מישרד־הביטחון ב־1967, קרעו עתה בחמת־זעם את תמונותיו. גולדה ניסתה להגן על דיין, ונפלה יחד עימו.

סוף־סוף, אחרי 20 שנים של עבודה משותפת, נפטר פרס מדיין, האיש הזה שהאסיל עליו, שנבג את פירות עמלו ושמעולם לא התייחס אליו אלא בזלזול.

חתון בלתי־נלאה

ל כאורה יכול היה פרס לעלות עתה, בקפיצה אחת, לראשות־הממשלה. לא היה מועמד סביר שעלה עליו. היה קשה להאשים אותו באחריות למחלל הצבאי הפוליטי, מאחר שלא היה אלא שרה־החבורה, תפקידו הוטר בימי המשבר עשוי היה לעמוד לו לזכות.

אולם שוב הופיע מישהו שחטף מידיו את הפרו הבשל. ושוב היה זה צבר, חייל. יצחק רבין הופיע מש מאין.

אחרי שכיהן כשגריר בווינגטון נשלח רבין על־ידי שרה־החזן אבא אבן לגלות פוליטית, ועל כן לא נשא בשום אחריות שהיא למחללים.

הציבור, שרצה באיש חדש לגמרי, ללא רכב של יום־הכיפורים, חיבב את הרמטכ"ל לשעבר, שנראה כאדם רענן, הגון, שונה לגמרי מן הטיפוס של הפוליטיקאי השיגרתני.

פרס לא נכנע, והחליט להתמודד. שוב עבר ועמל, הופיע לפני חוגים, ערך פגישות. מכיוון שהיה וקוק להכשר מצד מישהו שהשתייך למפא"י הדיסטורית, כדי להתגבר על הכתם שרבק בו בימי רפ"י, כרת ברית מזוה עם אבא אבן. אבן, ששנא את רבין, היה מוכן להתגייס לטובת פרס, אדם שייצג השקפת־עולם הפוכה משלו. ברגע האחרון קפץ גם עזר ויצמן ופירסם את גילוייו על התמוטטות־העצבים של רבין ערב מילחמת ששת־הימים. לעומת זאת הוריו אריאל שרון להגן על רבין.

איש לא האמין כי פרס האפרורי, הפוליטיקאי הוותיק והבלתי־רפולרי, יצליח מול רבין הזוהר, החדש. בכל זאת זכה להישג מרשים למדי: 254 תמכו בו בהצבעה במרכז, לעומת 298 שתמכו ברבין.

אדם הווכח ב־46% של הקולות בהצבעה כזאת מהווה כוח. עוד לפני ההצבעה כרתו רבין ופרס הסכם־ביטוח הדדי ביניהם: המנצח יהיה מס' 1 בממשלה הבאה, והמנוצח יהיה מס' 2. רבין הפך ראש־הממשלה, פרס שרה־הביטחון.

זה היה הישג גדול, אך הוא לא סוסק את פרס. הוא היה בטוח כי ראשות־הממשלה מגיעה לו בזכות, וכי נלקחה ממנו שלא־בצדק, את שלוש השנים הבאות הקדיש לתיקון המעוות.

בין ראש־הממשלה רבין ושרה־הביטחון פרס התפתחה רחיה הדדית, שהפכה לשינאה לוהטת. על־סמך נסיון זה טבע רבין את הכינוי, שרבק מאז בפרס: "חתרן בלתי־נלאה", ואילו פרס תיאר את רבין כאדם כושל, בלתי־יציב וחסר־כישרון.

היו שטענו, בשימוחה גלויה לאיר, ששניהם צדקו.

"יוניטד פרס"

ב משך שלוש שנים אלה הפך כל עניין, גדול וקטן, לנושא למאבק בין השניים. כל ענייני המדינה, גדולים וקטנים, הושלכו לתוך מיטת־סדרום זו, שובשו ועוותו לפי צרכיה.

כבר בשנות ה־50 היתה הפרס חבורה של עיתונאים בכל כלי־התיקשורת, ששיירתו אותו נאמנה. השבועון המסוים המציא או את המושג "יוניטד פרס" עבור קבוצה זו של מודרנבים, שנוונו מהסקופים שהדלית, עכשיו הפכה שיטה זו לאמנות. האיש שהשלים אותה היה רוכבו של פרס במישרד־הביטחון, נפתלי לביא, שעבר אליו בירושה מימי דיין, ושהיה רכימון כמאגרי פולציה של עיתונאים.

רבין היה משוכנע, בצדק רב, כי כל ענייני הנדון בממשלה מודרך על־ידי אנשי־פרס לעיתונות בצורה מגמתית. כדי להציגו כטיפש כושל.

לדעתו, כל החלטות פרס, ובתן הרת־אסון, התקבלו אך ורק כדי להביך את ראש־הממשלה. לדוגמה: כאשר ערכו אנשי גוש־אמונים התנחלות בלתי־יחוקית כסבסטיה, באיור שכס, נמנע פרס סילוקם בכוח ואיפשר להם להתנחל במחנה צבאי סמוך, קרדם. אך צמחה ההתנחלות הראשונה באיור שכס, בחסות פרס, כשם שצמחה בשעתו ההתנחלות הראשונה באיור חברון בחסות יגאל אלון.

לעומת זאת טען פרס שרביכ משתמש באריאל שרון — שאותו מינה במפתיע כיועצו לענייני ביטחון — כדי לחתור תחת הרמטכ"ל, מוטה גור. כשנפס רבין לוושינגטון לצורכי רכש, ואמר שם לעיתונאים כי רשימת־הרכש של מישרד־הביטחון, אינה מוסיפה כבוד לישראל, ראה פרס בכך עדות להתערעורו הנפשית של רבין.